

SAMOMOR V NEBESIH

Humoreska

Marjan Kolar

Ko se je učitelj glasbe Majer znašel pred nebeškimi vrati, je videl, da so ga že v rani mladosti nalagali: v nebesa niso vodila samo ena vrata in za njimi ni sedel sveti Peter.

Vratar v uniformi avstrijskega vojaka iz prve svetovne vojne mu je prijateljsko razložil, da so v nebesih pred nekaj leti planirali konec Zemlje zaradi vodikovih bomb pa so zato v pričakovanju velikega navala na vsakih dve sto metrov prebili stari visoki zid, postavili vratarne, jih oštevilčili in posadili vanje veterane, ki zdaj zehajo od dolgega časa, kakor daleč sega pogled.

Majer se je plaho predstavil in vratar je zavrtel telefonsko številko kartotečne centrale, da bi tam primerjali podatke in dovolili vstop.

— Komunist? je zaslišal Majer oster glas na drugi strani žice in nehote je odločno odkimal.

— Majer Franc? Bom takoj pogledal, je zarenčal glas.

Vratar mu je prijateljsko pomežiknil in prisluškoval pogovoru v centrali z radovednostjo slabo vzgojene poštarice. Majer je slišal samo brnenje telefonov in nekakšno monotono petje, ki je nepretrgoma lilo izza zidu kot padanje velikega slapa.

— Ga že imamo! se je zadrլ ostri glas. — Majer! Kako si sploh upa sem! Izhaja sicer res iz pobožne družine, toda po vojni se je pridružil komunistom in potem sodeloval z njimi. Za take je pritličje, kar povejte mu.

Vratar je z obžalovanjem dvignil ramena, toda Majer je bil tako presunjen, da se ni mogel ganiti. Da bi bilo vse, kar je skrivaj počel na zemlji, zaman, da bi nazadnje ostal pred vrati, ko je vse življenje tolažil samega sebe, da bo po smrti vse spet dobro? To preprosto ni moglo biti res.

— Prosim, gospod vratar, lepo prosim, pokličite še enkrat in povejte onemu gospodu, da sem bil v duši vedno kristjan in da me je gospod župnik imel rad. Saj mora vendar mežnar Tomaž vedeti, da ne lažem. Tomaž, ki je umrl pred letom dni.

Vratar je spet pozvonil in glas je zagodrnjal:

— Da bi bila naša kartoteka v zamudi? In Tomaž pravite? Bom pogledal.

Spet zvonjenje, spet pokanje po žicah in žlobudranje glasov. Vratar je Majerju ponudil slušalko:

— Na, kamerad, poslušaj, kako se pričkajo.

— Tale Majer, je slišal ostri glas, — je sicer res naskrivaj orgljal v cerkvi, toda prav tako je igral na vseh državnih proslavah in učil mladino brezbožne pesmi.

— Dobra duša je bil, je slišal zdaj mežnarja Tomaža, — in večkrat mi je potožil, kako ga boli glava od divjaških melodij, ki jih je hočeš nočeš moral igrati.

— Izdajalec!

— Ni tako, gospod. Družino je moral preživljati in za svoje starše je tudi lepo skrbel. Gospodu župniku je naredil marsikatero uslugo, ko je skrivaj vadil cerkveni zbor. —

— Vraga! je ušlo onemu, — torej jamčite zanj?

— Pri Majerju pa res ni treba nobenega jamstva. Nikoli v življenju se ni razumel na nobeno drugo stvar kot na glasbo.

— Vratarnica! Majer je naglo podal slušalko vratarju.

— Spustite torej v božjem imenu Majerja noter in recite mu, da bi ga mežnar rad videl.

Vratar je pomežiknil in rekel:

— Navadno se konča tako. Če se ne bi, bi lahko zaprli trgovino.

Nebesa ob zidu so spominjala na park velikanskega zdravilišča. Majer je odprl usta in se čudil. Drevje, ribniki, klopi, peščena pota, vse je bilo negovano, bleščeče čisto in lepo, da je jemalo dih. Vse pa, rože na gredah, sadje na drevju in žametno črno nebo, posuto z nešteti sonci, vse je bilo nekako negibno in brez vonja in je zato delalo vtis neresničnosti.

Od nekod je prišel Tomaž, se smejal na vsa usta, mu ponudil roko in ga odpeljal na sprehod. Jezil se je na birokracijo in mu venomer stresal roko. Majer pa je samo gledal in gledal.

Na klopeh so sedeli in po poteh so se sprehajali ljudje vseh časov, narodov, stanov in starosti, moški in ženske. Majer se je domislil, da še nikoli ni bil v inozemstvu, in ni mogel napasti oči na pisanih nošah od Herodovih časov naprej, ki jih je gledal okoli sebe.

— No, zdaj je konec skrbi. Ne bo ti več treba igrati maršev, ki si jih tako sovražil. Toda Franc, saj me sploh ne poslušaj. Povej, povej, kaj je z mojo staro in z otroki in kako kaj gre gospodu župniku. Kdo je zdaj za mežnarja na fari?

Vsi ljudje v pisanih nošah so imeli iste zamaknjene obraze in vsi, od raztrganih Špancev do škofov in kraljev v škrlatu in zlatu, so peli:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET.

To je torej bilo tisto mogočno bučanje, ki ga je bil slišal pred rhodom. Vse je bilo, nekateri z blaženo zaprtimi očmi. Nihče se ni

pogovarjal s sosedom. Ob pogledu nanje je obhajala Majerja sladkost in že je odprl usta, da bi se jim pridružil, ko ga je mežnar stresel:

— Saj me sploh ne poslušáš. Saj boš še pel, prijatelj, samo povej mi še prej, kaj je pri nas doma novega, kaj počne žena, kaj otroci in kaj novi mežnar.

— Oh, nič posebnega, je rekel Majer odsotno in čutil vsako izgovorjeno besedo kot greh, ker nikogar ni videl govoriti in so vsi peli samo svete besede. — Kaj naj bo novega v takšnem gnezdu, kot je naše? Tebi prižigajo na grobu svečke in tožijo nad nizko pokojnino. Daj, zapojva, Tomaž!

— Tak počakaj no. Kaj pa žena?

Toda Majer se nikakor ni mogel več odločiti za pogovor. Petje ga je privlačevalo kot magnet in zamaknjeni obrazi so ga vabili medse.

Zdaj sta prišla do majhnega ribnika, okoli katerega so sedeli ljudje na stopničastih terasah kot na nogometnem stadionu. Mladičji v tunikah prvih kristjanov so stali ob straneh in vsi so peli:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

— Pomagajva! je vzkliknil Majer in stekel proti stadionu.

— Moj prostor je na drugi strani, je odkimal mežnar. — Ti lahko prisedeš, kjer hočeš. Toda ko je videl, da je Majer že daleč, se je nekam otožno pokrižal in odšel.

Majer je pel:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

Desetkrat, dvajsetkrat, stokrat in še in še. Sedel je med človekom, ki je bil podoben zaspanemu mlademu profesorju, in zamazanim menihom, ki je pel na vso moč. Zamaknil se je v morje obrazov okoli sebe, prepustil se je topli sladkosti, ki jo je izžarevala množica, in pel, kar mu je duša dala. Pel je stokrat, tisočkrat, desetstisočkrat:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

Ker ni v nebesih ne dneva ne noči in neštevilna sonca neprenehoma sijejo s črnega neba, ker ni ne ure ne koledarja, Majer ni vedel, ali je pel nekaj mesecev ali nekaj let. Vedno večja toplina ga je obhajala. Prsi so se mu napenjale od prvič občutene, globoke ljubezni do črnih bratov, ki so peli pod njim, in mislil je, da bo zmedlel od silnih čustev do ciganskih otrok, ki se jih ni mogel nagledati. Zdelo se mu je, da mu s časom rastejo moči in da bi njegov, v šoli in na koru izšolani bas zalegel za pol zbora. Videl je, da so nekateri nemarni ljudje peli le na videz in v resnici klepetali med seboj. Videl je tudi, da sosed profesor pogosto hodi na sprehode s temnopolto sosedo, toda videl je tudi, da je velikanska večina pela enakomerno ognjevito in močno, in on je pomagal, da mu je od lastnega glasu bučalo v ušesih:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

V njem so bile neizčrpne zaloge moči in naenkrat je zrasla v njem nepremagljiva želja, da bi šel pred samega Gospoda Boga in mu zapel iz obličja v obličje. Ves navdušen je vstal in stopil iz vrste. Toda komaj je naredil nekaj korakov, že ga je mladenič v tuniki prvih kristjanov prijel za ramo in mu rekel:

— Sedi in poj, prijatelj. Tako čil si, da gotovo ne potrebuješ sprehoda. Sedi in poj.

— H Gospodu bi rad, da mu bom pel.

— Te je povabil? Najbrž ne. Gospsod je povsod, prijatelj. Tu te sliši prav tako kot kje drugje. Nobenega reda ne bi bilo več, če bi vsi tiščali k njemu.

Majer se je obrnil in odcapljal na svoj prostor. Nenadoma je zaslišal, da poje menih kot zarjavela ključavnica in da ženska pod njim sploh nima posluha; in opazil je, da pojeta zdaj oba veliko glasneje od njega. Ko bi imel zdaj tu svoj zbor, pa bi jim pokazal, kaj je pravo petje. Zgrozil se je, ko je ženska pod njim zaškripala in je menih zakrutil. Z vso silo je odgnal neprijetne misli in pritisnil na vso moč:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

Stokrat, tisočkrat, desettisočkrat. Majer ni vedel, ali minevajo meseci ali leta. V glavo mu je šinilo, da je mežnar Tomaž sijajen tenor in z novim upom je skočil pokonci.

— Kam pa spet, prijatelj? ga je ustavil mladenič.

— Mežnarja Tomaža grem iskat, da bova ustanovila moški zbor. Ali ne bi bilo lepo, če bi imeli dober zbor in bi zakročili recimo Te Deum laudamus ali Sveta noč, blažena noč?

— Sedi in poj, prijatelj. Kam bi prišli, če bi vsakdo ustanavljal, kar bi hotel, in če bi vsakdo obiskoval znance. Ne vic ne bi bilo več treba in ne pekla in kdo bi pel slavo Gospodu? Sedi in poj.

Majer je sklonil glavo in pel. Razočaranje, ogorčenje, trma, obup, nemoč, vse to se je pretakalo v njem in neznosno ga je začela boleti glava. Zlezel je vase, se prijel z rokami za čelo in tiho pel:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

— Pojdiva na sprehod, prijatelj, ga je povabil profesor in Majer je poslušno vstal, se pustil prijeti pod pazduho in šel s profesorjem. Mladenič v tuniki je tokrat samo pokimal in kmalu sta bila za gosto živo mejo, kjer je bilo petje slišati samo kot šum oddaljenih orgel.

— Prijatelj, je rekel profesor, — čim prej ti povem osnovna pravila nebeške discipline, tem bolje bo zate. Poslušaj!

Prvič: nikoli ne boš govoril z bogom.

Drugič: vedno boš sedel in pel na istem prostoru.

Tretjič: vedno boš pel isto pesem, razen če bodo morda kdaj besedilo spremenili.

— Rad bi pel kaj drugega, je tiho rekel Majer. — Ne bom zdržal, glava me boli od tega.

— Boš, boš, prijatelj. Poglej jih! in je s široko kretnjo pokazal sprehajalce. — Pisatelji, slikarji, komponisti, vsi so zdržali in se navadili. Če praviš, da te boli glava, je to nekaj podobnega, kot če reče človek, ki so mu odrezali nogo, da ga srbi po podplatu. Živci so to, refleksi, navada. Saj vendar nimaš telesa, prijatelj, samo elektromagneten valček si, ujet na magnetofonski trak milosti božje. Saj nisi ne lačen ne žejen ne zaspan. In če kljub temu misliš, da te boli glava ali da sploh še imaš glavo in da si oblečen in da vidiš pisan svet okoli sebe, so vse to v resnici samo še refleksi, ki se bodo umirili. Človeka si pustil na zemlji, zdaj nisi več človek.

— Ne razumem tega, je rekel Majer. — Rad bi kaj delal. Čistil bi pota, obrezoval drevje...

— V Nebesih nihče ne dela, prijatelj, to je nagrada za zasluge. Ideal ljudi vseh časov. Pojdi, vrniva se!

Majer je bil bolan. Komaj je še odpiral usta in mrmral z množico. Pel je proti svoji volji, mehanično, brezčutno. Gledal je okoli sebe, toda ljudje so peli enako navdušeno kot tisti hip, ko jih je bil prvič zagledal. Koliko let poje mladenič v tuniki? Dva tisoč let? Vedno isto, vedno enako navdušeno:

— SVET, SVET, SVET SI, GOSPOD NEBEŠKIH ČET!

Majer je lezel vase kot sneženi mož v aprilskem soncu in momljal svojo pesmico. Ni ga več motil menih in ni več slišal ženske. Ni več maral za sprehode in profesorju ni niti odgovarjal na vprašanja. Domislil se je, da najbrž poje že mnogo let in da mu je medtem umrla žena. Najbrž ni imela težav pred vhodom. Spustili so jo noter in tiho in ponižno je sedla na prvi prazni prostor in se pridružila petju kdo ve na katerem koncu. Spremenila se je v bitje z blaženim obrazom in zdaj poje, enako kot ženska na levi, ki ima moža v peklu — tako je vsaj rekel čudni profesor — enako kot starec na desni, ki ima ženo v vicah. Žena ga sploh ne pogreša, in ko mu je to dejstvo prodrlo v zavest, se ni v njem zganilo čisto nič. Truden je bil, nič drugega. Momljal je pesmico bilijonkrat, trilijonkrat...

— Prijatelj, veseli se, nov tekst dobimo! je nenadoma zapel profesor. Majer je oživel.

— Res, menjali bomo. Poglej, povsod postavljajo zvočnike in klicarji so pripravljeni. Uглаšujejo, vidiš? Stara melodija, toda nič zato. In, čuj! Na — tu imaš, sijajno! Ne bi moglo biti bolje.

Ko je zaslišal novi tekst, se je Majer zvil kot v krču in se z bolščečimi očmi zagledal v množico.

Črnci, Kitajci, Nemci, Slovani, Francozi, kralji in škofi, znanstveniki in umetniki — vsi so peli z novo močjo in klicarji v španskih narodnih nošah so vodili.

— Za tisoč let smo dobri! se je zarežal profesor, ki ga očitno nobena stvar ni mogla več ganiti, in se nagnil k svoji znanki.

Tedaj se je Majerju zmešalo.

Planil je pokonci in si z obema rokama zatisnil ušesa — zaman. Potem je stekel proti zatišju ob živi meji — zaman. Na drevesu je bil pritrjen zvočnik in na vogalu je stal klicar; oba sta tulila novo besedilo. Zakrilil je z rokami in planil v grmovje — zaman. Od vsepovsod je pelo, bučalo in padalo kot plaz. Strgal je svojo črno kravato z vratu, jo s tresočimi rokami zavezal okoli veje, vtaknil glavo v zanko in skočil — zaman.

Moralo bi mu zmanjkati sape. Moralo bi se mu zamegliti pred očmi. Moral bi iztegniti jezik in umreti, toda nič od vsega tega se ni zgodilo.

— Pridi, prijatelj, je rekel mehko profesor pod njim, — saj nima pomena. Dvakrat ne moreš umreti. Refleksi se bodo umirili in potem ne boš več tako občutljiv.

— Toda jaz sem bil vedno občutljiv in jaz ne maram novega teksta. Ne maram peti tisoč leto isto, čuješ, ne maram!

— Refleksi bodo otopeli, prijatelj.

— In večno, večno naj pojem to?

— Večno, prijatelj. To je nagrada za tvojo vero, za tvoje zgledno krščansko življenje, za dobra dela cerkvi, njenim predstavnikom in soljudem. Navadil se boš.

Majer se je dal sneti. Pustil si je zavezati kravato. Sklonil je glavo in se dal odpeljati kot otrok.

Pred njim, za njim in okoli njega pa je bučalo novo besedilo:

— SVET, SVET, SVET SI, V l a d a r NEBEŠKIH ČET!